

introduction of a single currency. It can be explained by a significant difference in the levels of economic development of the United States, Canada and Mexico. Besides, Canada demonstrates a political opposition to the idea of abandoning the Canadian dollar in favor of the new regional currency, taking into account fears of falling into economic and financial dependence on the United States.

It is defined that starting from the middle of the twentieth century there is an increasing interest in the development of regional monetary integration, which is reflected in the formation of monetary unions in almost all regions of the world. The factors and risks that hinder the further development of these processes are highlighted, namely: 1) the levels of economic development of countries planning to enter regional monetary union are often significantly differentiated which entails the corresponding difficulties in achieving the established criteria of economic convergence; 2) multivariate alternative scenarios for the monetary union formation and the existence of several possible contenders for the role of the regional currency; 3) the periodic aggravation of the financial and economic problems of the Eurozone, which is considered by countries of other regions as a negative experience of monetary integration, and makes them rethink the feasibility of introducing a single regional currency; 4) countries' political opposition to joining monetary unions, high risk of falling into the financial and economic dependence on a stronger member of the monetary union; 5) the general instability of the global financial environment, which complicates the task of stabilizing the monetary and financial systems of the countries that are potential participants of the monetary union. As a result, even the formation of those monetary unions, which appearance had already been resolved and scheduled for specific terms, is periodically postponed.

Key words: *regional monetary integration, regional currency zone, monetary union, dollarization, single currency, common currency, reserve currency, fixed exchange rate.*

УДК 332.1(4-67ЄС)(045)

О.В. Булатова

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РЕГІОНАЛІЗМ ТА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану розвитку регіональної політики, яку реалізує Європейський союз, пріоритетів та інструментів її реалізації. Обґрунтовано, що регіони стають найважливішим резервом внутрішньої єдності європейської інтеграції.

Досліджено програмні етапи розвитку регіональної політики ЕУ, охарактеризовано відповідно кожному етапу систему пріоритетів.

Виявлено, що географічний розподіл ресурсів, які виділяються на реалізацію регіональної політики Євросоюзу, зазнав ряд змін, пов'язаних із розширенням об'єднання. Доведено, що фінансування проектів, спрямованих на регіональне зростання, дозволили створити додаткові робочі місця, активізувати діяльність малого та середнього бізнесу, стимулювати інноваційну активність, забезпечити спільний розвиток інфраструктуру європейських регіонів.

Досліджено особливості реалізації регіональної політики у поточному програмному періоді (2014-2020 рр.) відповідно до стратегії «Європа 2020», особливості фінансування заходів із реалізації регіональної політики тощо.

Визначено базові принципи реалізації європейської регіональної політики: субсидіарність, принципу децентралізації, принцип партнерства, програмування,

принцип адитивності, принцип компліментарності. Визначено, що застосування зазначених принципів забезпечують необхідну концентрацію ресурсів, потрібних для досягнення конкретних цілей збалансованого розвитку європейських регіонів, а у кінцевому результаті – досягнення економічної, соціальної і територіальної єдності.

У статті охарактеризовано основні інструменти регіонального розвитку, визначено роль Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонд згуртування, Європейський аграрний фонд розвитку сільської місцевості, Європейський морський та рибний фонд, Фонд солідарності. Підкреслено, що діяльність кожного із зазначених фондів забезпечує відповідний напрям стратегічного розвитку EU.

У статті доведено, що європейська регіональна політика характеризується комплексністю, яка досягається спільним та скоординованим підходом з боку різних інститутів, як національного, так і регіонального рівнів, а також широке залучення приватного сектора економіки, реалізація регіональної політики дозволило зменшити регіональні диспропорції, що сприяло зменшенню економічної та соціальної нерівності в EU.

Ключові слова: *європейська інтеграція, регіони, регіональна політика, Європа регіонів*

Сучасний європейський регіоналізм має дві особливості: по-перше, він не обмежений рамками національної держави; по-друге, він протиставляє різні регіони у конкурентній боротьбі, а не створює нові ролі в національному поділі праці [3, с.81-85.]. Таким чином, з одного боку, регіони являють собою певну платформу, на якій розглядаються спільні проблеми, обговорюються напрями політики, прийняття рішень і розподілу ресурсів. З іншого боку, загострення конкурентної боротьби за інвестиції, ринки та інші можливості, виходячи з територіального принципу, провокує до заміни політичного суперництва всередині регіону на міжрегіональну конкуренцію.

Розширення EU, яке відбулося протягом 2000-х років, накопичення внутрішніх проблем розвитку зорієтували подальший розвиток економічних досліджень європейської інтеграції на пошук шляхів досягнення європейської єдності. У середині 1990-х років набула значення концепція «Європа регіонів» [9]. Один із засновників цієї ідеї У. Ванноп переконаний, що швидкий розвиток Західної Європи можливий за умов подальшої конвергенції внутрішніх регіонів, які у перспективі нададуть соціально – економічної стійкості всьому Євросоюзу.

Розвиваючи ідею подальшої конвергенції внутрішніх регіонів Західної Європи як умови її швидкого розвитку, яку запропонував У. Ванноп, український дослідник В.Чужиков пропонує додати до класичної схеми розвитку форм регіональної економічної інтеграції *внутрірегіональну єдність (союз)* як найвищу форму інтеграції [4, с.86-87]. Ця ідея сьогодні підкріплена практичними діями найбільш розвинутого інтеграційного об'єднання світу – EU, який спрямував регіональну політику саме на вирівнювання внутрішньорегіональних диспропорцій.

Слід зазначити, що з метою нівелювання регіональних відмінностей і створення довготермінового базису співпраці, в країнах Європи сьогодні вже застосовується модель багаторівневої інституціоналізації. Нові інституціональні можливості створюються на місцевому, державному і наднаціональному рівнях. Взагалі, інституціоналізацію можна вважати особливою ознакою сучасного регіоналізму. Так, інституціональна організація регіону визначена і в Декларації щодо регіоналізму в Європі (стаття 2), де кожний регіон має юридичний статус, його базовий устрій включає представницьку асамблею та виконавчий орган, при чому їх організація є виключним правом регіону. Статус регіону може бути зміненим лише за узгодженням

з регіоном (стаття 1) [1, с.4]. Сьогодні представництво подібних колегіальних осіб в окремих країнах-членах ЕУ отримало відповідну інституціоналізацію в Комітеті регіонів [2]. Регіональний саморозвиток відбувається на основі врахування інтересів регіонів та покладання відповідальності за цей розвиток на місцеві органи влади.

З урахуванням динамічного розвитку геополітичної ситуації і розширення ЕУ особливого значення для збалансованого і гармонійного розвитку континенту набуває реалізація регіональної політики, імперативом якої є реалізація концепції «Європа регіонів», в якій регіон розглядається як найважливіший резерв внутрішньої єдності європейської інтеграції. Досягнення регіональної однорідності, а не політичний союз – базова основа розвитку ЕУ. Звідси, актуальним стає формування гомогенного простору, заснованого на рівному рівні розвитку регіонів. Вирівнювання рівнів регіонального розвитку вимагало (і вимагає) концентрації фондів Європейського Союзу та їх ефективного використання.

Відповідно до нинішньої класифікації NUTS, яка набула чинності з 1 січня 2017 р. Нинішні 28 держав-членів ЄС поділяються на рівні NUTS 1 (основні соціально-економічні райони) на 104 одиниці, на рівні NUTS 2 (основні території застосування регіональної політики) до 281 одиниці, а на рівні NUTS 3 (маленькі регіони, які визначаються відповідно до конкретних критеріїв (аналітичні або функціональні регіони) – до 1348 одиниць. Зазначені рівні регіонів мають ієрархічну структуру, що ґрунтується на відмінностях у чисельності населення, досягнутого рівня економічного розвитку, стану інфраструктури тощо. Врахування зазначених відмінностей дозволяє оптимізувати використання цільових фондів в ЕУ, основний обсяг фінансування яких припадає на менш розвинені регіони ЕУ.

Сучасна регіональна політика, яку реалізує ЕУ спрямована на забезпечення економічної, соціальної та територіальної єдності європейських регіонів. Досягнення зазначеної єдності та згуртованості посилить їх конкурентоспроможність, забезпечить стимулювання зростання зеленої економіки, створення нових робочих місць та розвиток зайнятості, а від так – покращить якість життя пересічних мешканців, посилить територіальну єдність європейських країн в цілому.

У своєму розвитку регіональна політика ЕУ пройшла ряд програмних етапів, для кожного з яких була вироблена своя система пріоритетів. Еволюцію регіональної політики представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Еволюція регіональної політики охоплює наступні періоди

Періодизація	Роки	Характеристика
Формування інституційної основи розвитку та реалізації регіональної політики	1957	Перше згадування у Римському договорі
	1958	Створення Європейського соціального фонду (European Social Fund, ESF).
	1968	Створення Головного управління регіональної політики Європейської комісії.
	1975	Створення Європейського регіонального Фонд розвитку (European Regional Development Fund, ERDF)
	1986	Встановлення правових засад розвитку регіональної політики в Єдиному європейському акті (Single European Act), їх подальша адаптація із приєднанням Греції, Іспанія, Португалія. Структурні фонди інтегруються у загальноєвропейську політику згуртованості (із бюджетом 64 млрд.екю), реалізуючи наступні принципи: зосередження на найбідніших та найбільш відсталих регіонах, багаторічне програмування, стратегічна орієнтація інвестицій, залучення регіональних та місцевих партнерів

	1993	Відповідно до Маастрихтської угоди створюються Фонд згуртування, Комітет регіонів, впроваджується у реалізацію регіональної політики принцип субсидіарності.
Програмі періоди реалізації регіональної політики	1994-1999	Посилення значення регіональної політики для розвитку об'єднання, обсяг фінансування якої досягає третини бюджету EU. У 1995 році до цільових задач регіональної політики додається підтримка малонаселених районів Фінляндії та Швеції, із загальним бюджетом 168 млрд. екю.
	2000-2006	З прийняттям Лісабонської стратегії пріоритети політики згуртованості зорієнтовані на забезпечення зростання, створення робочих місць та інновацій. Запровадження відповідного інструментарію по відношенню до країн, які залучені до процесу вступу до EU. 2004 рік – найбільше розширення Європейського Союзу, на програмний період 2004-2006 роки виділяється бюджет у розмірі 213 млрд. євро для 15 існуючих членів та 22 млрд.євро для нових країн-членів.
	2007-2013	Бюджет регіональної політики спрямовується на розвиток досліджень і впровадження інновацій, 30% на реалізацію заходів по боротьбі із зміною клімату та розвиток екологічної інфраструктури).
	2014-2020	Фінансування регіональної політики розподілено на чотири основні інвестиційні пріоритети: дослідження та інновації, цифрова програма, підтримка малого та середнього бізнесу, перехід на низьковуглецеву економіку.

Прим.: складено на основі джерела [7].

З еволюцією регіональної політики EU змінювались як пріоритети, так і суттєво збільшувались обсяги її фінансування із кожним наступним програмним періодом, що наочно демонструють дані таблиці 2.

Таблиця 2

Етапи регіональної політики EU

Період	Кількість пріоритетів	Кількість структурних фондів	Обсяг фінансування, млрд.євро *	Питома вага у бюджеті EU, %
1994-1999	6+1	3	177,0	33,0
2000-2006	3+1	5	234,7	33,0
2007-2013	3	2	347,0	35,7
2014-2020	3	3	351,9	32,5

*до 2000р. –млрд.ЕКЮ

Прим.: складено на основі джерела [6].

Пріоритетними напрямками регіональної політики EU на період 1994-1999 роки стали:

- (1) структурна перебудова і розвиток депресивних регіонів (на реалізацію цього напрямку було використано 67,7% фінансування);
- (2) фінансування в умовах стагнації промисловості;
- (3) сприяння зайнятості та боротьба з безробіттям;
- (4) адаптація до системи змін господарських суб'єктів регіону;

(5) фінансування розвитку сільськогосподарських територій (5a) і структурної перебудови агробізнесу (5b);

(6) допомога північним територіям з низьким рівнем населеності.

На вищезгадані цілі фактично було виділено близько 177 млн.єкю, що складало практично третину загального бюджету ЕУ. Саме необхідність структурної трансформації депресивних і найменш розвинених регіонів ЕУ зумовили домінування першого напрямку, який реалізується, перш за все, на рівні NUTS II, в яких рівень ВВП на душу населення менше 75% від середнього по ЕУ.

Розвиток і поглиблення європейської інтеграції привів до більшої конкретизації напрямів регіональної політики під час наступного періоду у *2000-2006 роки.*, на реалізацію яких направлено 234 млрд.євро:

(1) сприяння розвитку реструктуризації відсталих регіонів (на реалізацію цього напрямку було використано 74,4% фінансування);

(2) підтримка соціально-економічних перетворень і сільського господарства в регіонах із структурними проблемами (відповідно, 11,5%);

(3) модернізація політики у сфері освіти, професійно-технічної підготовки і зайнятості (14,1% фінансування).

У програмному період *2007-2013 років* відбувається найбільша структурна перебудова регіональної політики, яка пов'язана із появою нових країн-членів ЕУ, що приєдналися до об'єднання у 2004 і 2007 роках. Перш за все, це виявляється в зміні структурних пріоритетів:

(1) регіональна співпраця – ґрунтується на програмі INTERREG, основними формами якої є трансгранична співпраця, транснаціональна співпраця та міжрегіональна співпраця

(2) регіональна конкурентоспроможність й зайнятість – напрям, що пов'язаний з реалізацією і впровадженням інновацій та розвитком соціальної сфери з метою підвищення регіональної привабливості європейських регіонів

(3) конвергенція – забезпечується за рахунок реалізації проектів в тих регіонах, де рівень ВВП на душу населення є меншим за 75% від середнього по ЕУ в цілому.

Зазначені пріоритети охоплюють завдання регіональної та соціальної політик, які в ЕУ вже не розглядаються ізольовано, а тільки комплексно. Таким чином, досягається головна мета, що пов'язана із створенням гомогенного простору: одночасне об'єднання суспільства на рівні горизонтальних зв'язків – між регіонами (головне завдання регіональної політики) та на рівні вертикальних зв'язків – між шарами суспільства (завдання соціальної політики). Розподіл загального бюджету у розмірі 347 млрд.євро. становив: пріоритет (1) – 6,4 млрд.євро, які спрямовані на посилення трансграничної і міжрегіональної співпраці, у тому числі розвиток загальної інфраструктури і мереж компаній малого і середнього бізнесу; понад 16% спрямовано на проведення соціальних і економічних реформ, впровадження інновацій й розвиток соціальної сфери для забезпечення розвитку сфери зайнятості та підвищення регіональної конкурентоспроможності (пріоритет (2)); на фінансове забезпечення конвергенції (пріоритет 3) спрямована основна частина фінансування програмного періоду 2007-2013гг., а саме: 82% (281 млрд.євро).

Географічний розподіл ресурсів, що виділяються на реалізацію регіональної політики Євросоюзу, зазнав ряд змін, пов'язаних із останніми розширеннями об'єднання. В рамках реалізації регіональних програм розвитку постійними одержувачами серед європейських країн є Іспанія, Італія, Португалія, Греція – найбільш проблемні держави в частині виконання завдань Лісабонської стратегії розвитку. Значні обсяги фінансування в програмному періоді 2007-2013гг. отримали

нові члени Євросоюзу: Польща 19,4%, Чехія 7,7%, Угорщина 7,3%[5].

Фінансування проектів, спрямованих на регіональне зростання, дозволили створити додаткові робочі місця, активізувати діяльність малого та середнього бізнесу, стимулювати інноваційну активність, забезпечити спільний розвиток інфраструктуру європейських регіонів. Так, за 2007-2012 роки реалізація проектів у рамках регіональної політики дозволила створити 594 тис. робочих місць, у т.ч. 262 тис.місць у малому та середньому бізнесі, інвестиційну підтримку отримали 198 тисяч малих підприємств, створено 77,8 тис. нових стартапів, профінансовано 61 тисяча дослідницьких проектів, модернізовано системи водопостачання, якими користуються 3,2 млн. громадян та стійкий транспорт, побудовано 1208 км автомобільних та 1495 км залізничних шляхів, що підвищило ефективність роботи транс'європейської транспортної мережі [7,с.3-4].

Важливою особливістю реалізації регіональної політики у поточному 2014-2020 роках програмному періоді є те, що політика згуртованості тісно інтегрована із стратегією «Європа 2020», а від так, регіональна політика спрямована на стимулювання економічного зростання та покращення якості життя шляхом реалізації стратегічних інвестицій, які зосереджено на чотирьох пріоритетах:

- (1) дослідження та інновації,
- (2) інформаційно-комунікаційні технології,
- (3) конкурентоспроможність малого та середнього бізнесу,
- (4) низьковуглецева економіка.

Практичну реалізацію зазначених пріоритетів забезпечить виконання одинадцяти тематичних завдань, на які зорієнтовано політику згуртованості у 2014-2020 роках:

- посилення досліджень, технологічного розвитку та інновації;
- покращення доступу, використання та якості інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ);
- підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств;
- підтримка переходу до економіки з низьким вмістом вуглецю в усіх секторах;
- сприяння адаптації до кліматичних змін, профілактика ризиків та управління;
- збереження і захист навколишнього середовища та сприяння ресурсозбереженню;
- сприяння сталому розвитку транспорту, усунення вузьких місць в ключових мережевих інфраструктурах;
- сприяння стабільній та якісній зайнятості, підтримка мобільності робочої сили;
- сприяння соціальній інтеграції, боротьба з бідністю та будь-якою дискримінацією;
- інвестування в освіту, навчання та професійну підготовку, навчання протягом усього життя;
- підвищення інституційної спроможності державних органів та ефективне державне управління.

Таким чином, регіональна політика не тільки охоплює багато сфер, вона стає важливою складовою інших напрямів регулювання, яке сьогодні реалізується Європейському союзу і стосується інноваційного розвитку, екологічних питань, сфери зайнятості, освіти тощо. У загальноєвропейському бюджеті на програмний період 2014-2020 рр. питома вага видатків, пов'язаних із реалізацією регіональної політики, становить майже третину (351,9 млрд. євро з 1 082 млрд.євро). Оскільки фінансування проектів з реалізації регіональної політики передбачає співфінансування з боку національних урядів європейських країн, то прогнозні оцінки фінансування регіонального розвитку становлять більш, ніж 500 млрд.євро.

Таблиця 3

**Розподіл по країнах ЕУ фінансових ресурсів
 в рамках регіональної програми на 2014-2020 роки, млн.євро**

Країна	Європейський соціальний фонд			Фонд згуртування	Обсяг	Питома вага в зальному обсязі, %
	Найменш розвинуті регіони	Транзитивні регіони	Найбільш розвинуті регіони			
EU (28)	181289,8	37984,5	57428,8	63282,6	356450,1	100
Австрія	-	72,3	906,0	-	1235,6	0,3
Бельгія	-	1039,7	949,6	-	2294,9	0,6
Болгарія	5089,3	-	-	2278,3	7588,4	2,1
Великобританія	2641,0	2590,6	5594,6	-	11897,9	3,3
Угорщина	15005,2	-	463,7	6025,4	21905,9	6,1
Данія	-	87,3	332,3	-	559,8	0,2
Німеччина	-	9771,5	8498,0	-	19234,9	5,4
Ірландія	-	-	955,3	-	1192,2	0,3
Греція	7345,7	2922,1	2511,0	3265,7	16447,6	4,6
Іспанія	2155,6	14927,9	11562,6	-	30716,7	8,6
Італія	23546,5	1505,0	7712,5	-	34468,2	9,7
Кіпр	-	-	432,3	294,9	771,5	0,2
Латвія	3039,8	-	-	1349,4	4511,8	1,3
Литва	4628,7	-	-	2048,9	6823,1	1,9
Люксембург	-	-	39,6	-	59,7	0,0
Мальта	-	490,2	-	217,7	725,0	0,2
Нідерланди	-	-	1020,6	-	1410,2	0,4
Польща	49628,7	-	3777,3	23208,0	77567,0	21,8
Португалія	16642,2	324,6	1237,5	2861,7	21471,1	6,0
Румунія	14607,1	-	893,0	6935,0	22993,8	6,5
Словенія	1296,1	-	848,6	914,0	3130,8	0,9
Словаччина	9130,3	-	328,7	4168,3	13922,8	3,9
Франція	3434,3	4253,3	6322,0	-	15878,2	4,5
Фінляндія	-	-	1004,9	-	1471,6	0,4
Чеська Республіка	14824,0	-	546,7	6143,9	21867,9	6,1
Швеція	-	-	1491,9	-	2085,3	0,6
Естонія	2437,7	-	-	1061,5	3554,6	1,0
Хорватія	5837,5	-	-	2509,8	8559,6	2,4
міжрегіональна кооперація			445	445		
технічна підтримка				868		

Прим.: складено автором на основі аналізу джерела [6]

Фінансування заходів з реалізації регіональної політики передбачає розвиток екологічно чистого транспорту, комунікаційної інфраструктури, стимулювання інноваційної активності та підвищення конкурентоспроможності малого та

середнього бізнесу. Розподіл фінансових ресурсів по країнах EU в рамках регіональної програми на 2014-2020 роки представлено в таблиці 3.

Регіональна політика реалізується в EU відповідно до базових принципів. *Субсидіарність* є суспільно-політичним принципом, згідно з яким суспільні одиниці мають право і зобов'язані вирішувати ті проблеми, які не в змозі вирішити більш низові структури. Реалізація принципу *децентралізації* дозволяє розмежувати повноваження різних рівнів управління, оптимізувати рішення проблемних аспектів на місцях і, в поєднанні з субсидіарністю, підвищити відповідальність регіонів, активізувати їх ініціативність. Принцип *партнерства* полягає у тому, що реалізація будь-яких практичних задач, які стосуються регіонального розвитку, досягається тільки тоді, коли відбувається спільна взаємодія (співпраця) суб'єктів різного рівня. *Програмування* як принцип регіональної політики передбачає розробку певних стратегій розвитку, із чітко визначеною системою цілей, для досягнення яких і розробляється відповідна стратегія. Всі проекти регіональної політики передбачають співучасть місцевих джерел фінансування, які доповнюють фінансування структурних фондів EU. Відповідно, досягається додаткове фінансування за рахунок місцевих джерел (*принцип адіціоналізму*) і доповнення (*принцип компліментарності*). Застосування зазначених принципів забезпечують необхідну концентрацію ресурсів, потрібних для досягнення конкретних цілей збалансованого розвитку, а у кінцевому результаті – досягнення економічної, соціальної і територіальної єдності.

Європейський фонд регіонального розвитку (European Regional Development Fund, ERDF) та Європейський соціальний фонд (European Social Fund, ESF) забезпечують інвестування економічної та соціальної реструктуризації, спрямованої на зменшення дисбалансу між європейськими регіонами в ЄС, тим самим зменшуючи прогалини у розвитку між європейськими регіонами, наприклад, з точки зору інфраструктури та зайнятості. За експертними оцінками [7, с.5], інвестиції в регіональну політику дозволять країнам, що приєдналися до EU з 2004 року (Болгарія, Чеська Республіка, Естонія, Хорватія, Кіпр, Латвія, Литва, Угорщина, Мальта, Польща, Румунія, Словенія та Словаччина), забезпечити до 2025 року щорічне зростання ВВП на рівні 2,4%.

Спільно з Фондом згуртування (Cohesion Fund), Європейський аграрний фонд розвитку сільської місцевості (European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) та Європейським морським та рибним фондом (European Maritime and Fisheries Fund, EMFF), вони формують Європейські структурні та інвестиційні фонди (European structural and investment funds, ESIFs). Діяльність кожного із зазначених фондів забезпечує відповідний напрям стратегічного розвитку EU: Фонд згуртування забезпечує реалізацію екологічних проектів та сталий розвиток транспортних мереж, Європейський аграрний фонд розвитку сільської місцевості свою діяльність спрямовує на розвиток зеленої економіки, забезпечення сталого розвитку сільських районів. Європейський морський та рибний фонд сприяє підвищенню конкурентоспроможності рибальства та розвитку аквакультури тощо. Серед інструментів регіонального розвитку, які сьогодні використовуються в EU, поширені наступні: інвестиційні гранти, податкові пільги, субсидування процентних ставок, субвенції і т.п. Їх використання дозволяє, з одного боку, ліквідувати відсталість окремих регіонів, а з іншої – посилити їх конкурентоспроможність. Для вирішення проблем, викликаних техногенними і природними катастрофами, і надання термінової допомоги постраждалим регіонам використовуються ресурси Фонду солідарності (EU Solidarity Fund, EUSF), щорічний бюджет якого становить 500 млн.євро.

Підсумовуючи, можна зазначити, що регіональна політика EU ґрунтується на чітко визначеній нормативно-правовій базі, що забезпечує послідовність і прозорість

її реалізації; характеризується просторовою спрямованістю та комплексністю; основною метою регіональної політики є вирішення довгострокових структурних завдань розвитку об'єднання через створення таких умов, за яких ринкові стосунки могли б розвиватися найбільш ефективно. Одним з фундаментальних принципів є доцільність надання допомоги регіонам, в яких відбуваються структурні зміни, ніж субсидування відстаючих галузей економіки. Саме тому, мова йде про підтримку в першу чергу інвестицій, а не на тривалого субсидування. Проекти регіональної політики спрямовуються на вдосконалення структури ринкових відносин, а від так – не вступають у протиріччя з ними. Програми, які розраховані на декілька років, забезпечують стабільність, прозорість, мають гнучкість у використанні, достатній вплив ресурси для учасників на всіх рівнях регіонального розвитку.

Нарешті, регіональна політика характеризується комплексністю, яка досягається спільним та скоординованим підходом з боку різних інститутів, як національного, так і регіонального рівнів, а також широке залучення приватного сектора економіки. Включення компетенції макrorівня в регіональний розвиток EU дозволило спрямувати витрати на пом'якшення регіональних диспропорцій в межах, в першу чергу, всього об'єднання (а не країни), що сприяло зменшенню економічної та соціальної нерівності в EU. Важливим засобом узгодження політики між компетенціями різного рівня управління є система програмного підходу, що дозволяє різним органам влади проводити узгоджену політику, що відповідає пріоритетам регіонального розвитку. З урахуванням динамічного розвитку геополітичної ситуації і розширення Європейського Союзу успішна реалізація регіональної політики має особливе значення для збалансованого і гармонійного розвитку континенту, де регіон розглядається як найважливіший резерв внутрішньої єдності європейської інтеграції.

Список використаної літератури

1. Декларация по регионализму в Европе / Ассамблея регионов Европы. – Страсбург: Секретариат Генеральной Ассамблеи Европы, 1996. – 10с.: Deklaratsiya po regionalizmu v Yevrope / Assambleya regionov Yevropy. – Strasburg: Sekretariat Generalnoy Assamblei Yevropy, 1996. – 10s.
2. Джеймс С. Стимулирование кооперации: могут ли еврорегионы стать мостами коммуникации? [Електронний ресурс] / С. Джеймс. – Режим доступа к статье: http://www.indepsocres.spb.ru/scott_r.htm; Dzheymys S. Stimulirovanie kooperatsii: mogut li evroregiony stat mos-tami kommunikatsii? [Yeletkronnyy resurs] / S. Dzheymys. – Rezhim dostupa k state: http://www.indepsocres.spb.ru/scott_r.htm
3. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе [Електронний ресурс] / М.Китинг//Логос.–2003.–№6(40).– С.67-116.– Режим доступа к статье: [//www.ruthenia.ru/logos/number/40/07.pdf](http://www.ruthenia.ru/logos/number/40/07.pdf) ; Kiting M. Novyy regionalizm v Zapadnoy Yevrope [Yeletkronnyy resurs] / M.Kiting//Logos.–2003.–№6(40).– S.67-116.– Rezhim dostupa k state: [//www.ruthenia.ru/logos/number/40/07.pdf](http://www.ruthenia.ru/logos/number/40/07.pdf)
4. Чужиков В. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: монографія / В. Чижиков. – К.: КНЕУ, 2008. – 272с.; Chuzhykov V. Hlobalna rehionalistyka: istoriia ta suchasna metodolohiia: mo-nohrafiia / V. Chyzykov. – K.: KNEU, 2008. – 272s.
5. Cohesion policy 2007-2013. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.2007. – p.25.
6. Eurostat regional yearbook 2017. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 276p.
7. Making Europe's regions and cities more competitive fostering growth and creating jobs// The European Union explained: Regional policy,2014. – 16p

8. My Region, My Europe, Our Future. Seventh report on economic, social and territorial cohesion. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 249p.

9. Wannop U.A. The Regional Imperative: Regional Planning and Governance in Britain, Europe and the United States / U.A. Wannop. – London, Jessica Kingsley, 1995. – 441p.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2017

O. Bulatova

EUROPEAN REGIONALISM AND REGIONAL POLICY

The article is dedicated to the analysis of a current state of regional policy development conducted by the European Union, priorities and means of its implementation. The author proves that the regions become an important source of internal unity of the European integration. The paper analyzes the stages of the EU regional policy development program and describes the system of priorities for every stage. The geographic distribution of resources allocated to the implementation of the EU regional policy has undergone changes related to the expansion of the union. It is proven that the funds allocated to regional development projects allowed creating additional jobs, promoting the activities of small and medium-sized business, innovation activities, ensuring general development of the EU region infrastructure. The author studies the peculiarities of regional policy implementation in current program period 2014-2020 under the «Europe 2020» strategy, the features of the financing of events aimed at implementation of the regional policy etc. The article provides fundamental principles of the implementation, which are as follows: subsidiarity, decentralization, partnership, programming, and complementarity. These principles ensure a certain level of consolidation of resources necessary for achieving certain goals of balanced development of the European regions and as the result achievement of economic, social and territorial integrity. The article describes basic tools of regional development and the role of the European Regional Development Fund, the European Social Fund, Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development, European Maritime and Fisheries Fund, the EU Solidarity Fund. The activities of every fund contributes to a certain line of the EU strategic development. The author concludes that the European regional policy is characterized by the integrity reached through a joint coordinative approach used by different institutions at national and regional levels, active participation of the private sector of economy and implementation of the regional policy allowed to reduce regional imbalances and thus to reduce economic and social inequality in the EU.

Key words: European integration, regions, regional policy, Europe of regions

УДК 339.98 - 339.96

В.Г. Панченко

ЕКОНОМІЧНИЙ ПАТРІОТИЗМ В ПОЛІТИЦІ США ТА ЄС: СТИМУЛЮВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМУ

В статті досліджуються прояви економічного патріотизму в політиці США та ЄС для демонстрації стимулювального потенціалу неопротекціонізму. В статті детально проаналізовано Американський Акт Відновлення і реінвестування (ARRA), представлений в лютому 2009 р. урядом США, що став реакцією на рецесію після глобальної економічної кризи та спробою нівелювати її деструктивний вплив на